कुल प्रश्नों की संख्या :
Total No. of Questions : 18

पृष्ठों की कुल संख्या :
Total No. of Pages : 20

समय : 3 घंटे
Time : 3 Hours

पूर्णांक :
Full Marks : 100

उत्तीर्णांक :
Pass Marks : 30

सामान्य निर्देश :
GENERAL INSTRUCTIONS :

1. परीक्षार्थी यथासंभव अपने शब्दों में ही उत्तर दें ।
2. **सभी** प्रश्नों के उत्तर लिखने हैं ।
3. प्रत्येक प्रश्न के अंक उसके सामने अंकित हैं ।
4. प्रश्नों के उत्तर प्रश्नों के साथ दिये गये निर्देश के आलोक में ही लिखें ।

निर्देशा :

(क) अस्मिन् प्रश्न-पत्रे चत्वार: खण्डा: सन्ति । (इस प्रश्न-पत्र में चार खण्ड हैं)

(ख) प्रत्येकं खण्डमधिकृत्य उत्तराणि एकस्मिन् स्थाने क्रमेण लेखनीयानि । (प्रत्येक खण्ड के उत्तर एक जगह पर क्रम से लिखने होंगे)

(ग) सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लेखनीयानि । (सभी प्रश्नों के उत्तर संस्कृत में लिखने होंगे)

खण्ड- क
(अपठित अवबोधनम्)
(15 अंका:)

प्रश्न 1. अधोलिखित अनुच्छेदद्वयं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नान् यथानिर्देशम् उत्तरत —

निम्नलिखित दोनों अनुच्छेदों को पढ़कर दिए गए प्रश्नों का निर्देश के अनुसार उत्तर दें ।

(क) प्रथम: अनुच्छेद:

आदिकाव्यं रामायणं मम प्रिय पुस्तकम् । भगवतो मर्यादा-पुरुषोत्तमस्य श्री रामचन्द्रस्य पावनं चरित्रं रामायणे प्राप्यते । आदिकवि: वाल्मीकि: अस्य लेखक: आसीत् । तस्य रचना 'आदिकाव्यम्' इति वेदविदुषां मतम् । रामायणम् अनुष्टुप् छन्दसि लिखितम् । रामायणे श्लोकसंख्या चतुर्विंशति सहस्रम् वर्तते । देवर्षि नारदस्य प्रेरणया ब्रह्मण: वचनेन च आदिकविना इदं काव्यं विरचितम् । अस्मिन् काव्ये सप्तकाण्डानि विद्यन्ते ।

प्रश्ना : $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(I) (i) रामायणे कस्य चरित्रं प्राप्यते ?

(ii) रामायणस्य लेखक: क: आसीत् ?

(iii) रामायणं कस्मिन् छन्दसि लिखितम् ?

(iv) रामायणे कति काण्डानि वर्तते ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत (पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए) — 1

कस्य प्रेरणया वाल्मीकिना रामायणं विरचितम् ?

(III) निर्देशानुसारम् उत्तरत (निर्देशानुसार उत्तर दीजिए) — $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(i) 'रचनाकार:' इति पदस्य किं पर्यायावाचीपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

(ii) 'अपावनं' इति पदस्य किं विलोमपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

(iii) 'आसीत्' इति पदस्य कर्तृपदं किम् ?

(iv) 'छन्दसि' इति पदे का विभक्ति: अस्ति ?

(ख) द्वितीय: अनुच्छेद: —

एकदा राजकुमार: सिद्धार्थ: विहाराय उद्यानं गतवान् । सहसा स: क्रन्दनध्वनिम् अश्रृणोत् । तदैव च एक: हंस: तस्य समीपे भूमौ अपतत् । तं दृष्ट्वा सिद्धार्थ: करूणापूर्ण: सञ्जात: । पुनश्च हंसस्य शरीराद् बाणं निष्कास्य यावत् पश्यति तावत् देवदत्त: तत्र समागत: । स सिद्धार्थम् उक्तवान् — ''भो सिद्धार्थ ! एष: हंस: मया हत: । इमं हंसं मह्यं देहि'' । सिद्धार्थ: उच्चै: अवदत् - न दास्यामि इमं हंसं यत: अहम् अस्य रक्षक: । तौ परस्पर विवदमानौ राजसभां गतवन्तौ । राजा सर्वम् आद्यन्तं वृत्तान्तम् श्रुत्वा आदिष्टवान् - यस्य समीपे हंस: गमिष्यति स तस्यैव भविष्यति । हंस: तु सानन्दं सिद्धार्थमेव उपगत: । उक्तम् हि - रक्षक: भक्षकात् श्रेयान् ।

प्रश्ना : $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(I) एक पदेन उत्तरत (एक पद में उत्तर दीजिए) —

(i) सिद्धार्थस्य समीपे क: भूमौ अपतत् ?

(ii) क: करूणापूर्ण: सञ्जात: ?

(iii) विवदमानौ तौ कुत्र गतवन्तौ ?

(iv) रक्षक: कस्मात् श्रेयान् ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत (पूर्ण वाक्य में उत्तर दें) — $4 \times 1 = 4$

(i) राजा किम् आदिष्टवान् ?

(ii) सिद्धार्थ: उच्चै: किम् अवदत् ?

(iii) पतितं हंसं दृष्ट्वा सिद्धार्थ: किमकरोत् ?

(iv) हंस: कुत्र उपगत: ?

(III) यथानिर्देशम् उत्तरत (निर्देशानुसार उत्तर दें) — $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(i) 'विहाराय' इत्यस्मिन् पदे क: प्रत्यय: ?

(ii) 'अकस्मात्' इति अव्ययस्य क: पर्याय: अत्र प्रयुक्त: ?

(iii) 'सिद्धार्थ: करूणापूर्ण:' अनयो: पदयो: विशेष्यं किम् ?

(iv) 'प्रवेश्य' इत्यस्य पदस्य अत्र किम् विलोमपदं प्रयुक्तम् ?

(IV) अस्य गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत । 2

खण्ड- ख
(रचनात्मकं कार्यम्)
(20 अंकाः)

पत्रलेखनम् —

प्रश्न 2. भवतः नाम मयूखः अस्ति । भवता प्रतियोगितासु अनेकानि पदकानि जितानि । अस्मिन् विषये स्वमित्रं प्रत्यूषं प्रति लिखिते पत्रे मञ्जूषा सहायतया रिक्त स्थानानि पूरयित्वा पुनः लिखत —

(आपका नाम मयूख है । आपने प्रतियोगिताओं में अनेक पदक जीते हैं । इस विषय में अपने मित्र प्रत्यूष को लिखे पत्र में रिक्त स्थानों को पूरा करके पुनः लिखें) : $10 \times \frac{1}{2} = 5$

मञ्जूषा

प्रणामाञ्जलिः, दिल्लीनगरात् , स्थापितम् , अर्द्धवार्षिक-परीक्षा, रोचन्ते, प्रत्यूष, गृहीतः, अभिन्न मित्रम् , सस्नेहं, मार्गदर्शनेन ।

15 दयानन्दः छात्रावासः

(i) .....

प्रियः (ii) .....

(iii) ..... नमस्ते तिथि — 01. 12. 2006

अत्र कुशलं तत्रास्तु । अहं विद्यालयस्य प्रतियोगितासु अति व्यस्तः आसम् अतः बिलम्बेन पत्रं लिखामि, क्षम्यताम् । त्वं जानासि यत् धावनं खेलाः च मह्यं अति (iv) ..... । मया अनेकासु प्रतियोगितासु भागः (v) ..... । 400 मीटर धावत प्रतियोगितायां मया स्वर्णपदकेन सह नवकीर्तिमानं (vi) ..... । इदानीं प्रतियोगिताः तु समाप्ताः । आगामिमासे एव (vii) ..... भविष्यति । स्वशिक्षकाणां (viii) ..... स्वपरिश्रमेण च अहम् उच्चाङ्कान् प्राप्स्यामि । तव पितृभ्यः मम (ix) ..... ।

तव (x) .....

मयूखः

प्रश्न 3. अधोलिखिते वसन्तर्तु - विषयके संवादे मञ्जूषया समुचित पदानि अवचित्य रिक्तस्थानानां पूर्तिं कुरुत —

(नीचे लिखे वसंत ऋतु विषयक संवाद में मञ्जूषा से समुचित वाक्यों को चुनकर रिक्त स्थानों को भरें) : $5 \times 1 = 5$

मञ्जूषा

आचार्य ! वसन्ततः पश्चात् ग्रीष्मर्तुः भविष्यति ।
वसन्तर्तौ नाधिकं शीतं न चाधिका उष्णता भवति ।
गुरुदेव ! ऋतु परिवर्तनेन नवजीवनं प्राप्यते ।
श्रीमन् ! वसन्ततः पूर्ववर्ती शिशिर ऋतुः आसीत् ।
गुरुदेव ! साम्प्रतं वसन्तर्तुः अस्ति ।

शिक्षकः — सोहन ! अद्य कः ऋतुः अस्ति ?

सोहनः — .....

शिक्षक: — साकेत ! वसन्तर्तौ कीदृशं वातावरणं भवति ?
साकेत : — .....
शिक्षक: — गोविन्द ! वसन्तत: पूर्ववर्ती क: ऋतु: आसीत् ?
गोविन्द: — .....
शिक्षक: — शोभनम् ! कृष्ण त्वं वद वसन्तत: पश्चात् क: ऋतु: भविष्यति ?
कृष्ण: — .....
शिक्षक: — छात्रा: ! ऋतु परिवर्तनेन किं प्राप्यते ?
सर्वे छात्रा: — .....

प्रश्न 4. पञ्च संस्कृत वाक्येषु मञ्जूषा-पद-सहायतया अधोलिखितं चित्र वर्णनं कुरुत —
(पाँच संस्कृत वाक्यों में मञ्जूषा के शब्दों की सहायता से निम्नलिखित चित्र का वर्णन कीजिए): 5 × 2 = 10

मञ्जूषा

संकीर्णपात्रे, चतुर: बक:, आमंत्रित: शृगाल:, तालवृक्ष:, खगा:, वृक्ष:, भोजनम्

अथवा

केवलं प्रज्ञाचक्षुर्भ्य:

(केवल नेत्रहीन छात्रों के लिए)

'प्रिय खेलम्' इति विषयमधिकृत्य **पंच** संस्कृत वाक्यानि लिखत । 10

खण्ड - ग
(अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्)
(30 अंका:)

प्रश्न 5. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखांकितपदेषु सन्धिम् सन्धिविच्छेदम् वा कृत्वा प्रदत्तस्थाने लिखत —
(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों की सन्धि या सन्धि-विच्छेद करके दिये गये स्थान में लिखें) : 3 × 1 = 3

(i) पावक: शीतल: न भवति ।
(ii) अयम् छात्र: उत् + दण्ड: अस्ति ।
(iii) सोऽपि बालक: आगच्छति ।

प्रश्न 6. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखांकितपदेषु समासम् विग्रहम् कृत्वा प्रदत्तस्थाने लिखत —
(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों में समास अथवा विग्रह करके दिये गये स्थान में लिखें) 4 × 1 = 4

(i) रामलक्ष्मणौ वनम् अगच्छत् ।
(ii) गंगाया: समीपम् तमालवृक्ष: अस्ति ।
(iii) नीलं कण्ठं अस्ति यस्य स हिमालये तप: करोति ।
(iv) तव कथनम् असत्यम् अस्ति ।

प्रश्न 7. कोष्ठके प्रदत्तान प्रकृति-प्रत्ययान् योजयित्वा अनुच्छेदम् पूरयत —

(कोष्ठक में दिये प्रकृति प्रत्ययों को जोड़कर अनुच्छेद पूरा करें) : 5 × 1 = 5

उद्यमस्य (i) ..... (महत् + त्व) सर्वविदितमेव । ये छात्राः वर्षपर्यन्तं सततं परिश्रमं कुर्वन्ति तेषां कृते (ii) ..... (वर्ष + ठक्) परीक्षा भयं न जनयति । (iii) ..... (वुद्धि + मतुप्) छात्राः पुरुषार्थे विश्वसन्ति, न तु केवलं भाग्ये । अतः विद्यार्थिभिः यथासमयं विद्यालयः (iv) ..... (गम् + तव्यत्) । सर्वे छात्राः उत्तमायाः शिक्षायाः (v) ..... (अधिकार + इन्) सन्ति ।

प्रश्न 8. तालिकादत्त पदानि संयोज्य पञ्चवाक्यानि रचयत — 5 × 1 = 5

(तालिका में दिये गये पदों को जोड़कर पाँच वाक्य बनाइए)

त्वम्	अधुना,	विद्यालयम् ,	अगच्छः
	ह्यः,	क्रीडाक्षेत्रे,	पश्यसि
	श्वः,	चित्रम्	गमिष्यसि
	यदा-कदा,	पत्रम्	लिखसि
	किञ्चित्	पाटलिपुत्रं	क्रीडिष्यसि

प्रश्न 9. अधोलिखित वार्तालापे रिक्त स्थानानि पूरयित्वा उत्तराणि प्रदत्तस्थाने लिखत —

(निम्नलिखित वार्तालाप में रिक्त स्थानों को पूरा कर उत्तर लिखें) : 3 × 1 = 3

रमेशः — रीते ! भवती कति वादने विद्यालयम् गच्छति ?

रीताः — मया दशवादने विद्यालयः (i) ..... ।

रमेशः — (ii) ..... कदा प्रातराशः क्रीयते ?

रीता — अहं प्रातः अष्टवादने प्रातराशं करोमि ।

रमेशः — भवती कति वादने धारावाहिकं पश्यति ?

रीता — मया रात्रौ नववादने धारावाहिकः (iii) ..... ।

प्रश्न 10. अधोलिखिते विद्यालयस्य कार्यक्रमे निम्नांकितानाम् अंकानाम् स्थाने संस्कृतपदेषु समयम् लिखत —

(निम्नलिखित विद्यालय के कार्यक्रम में निम्नांकित अंकों के स्थान पर संस्कृत पद में समय लिखें):4 × 1 = 4

पूर्वाह्णे (i) 9.45 वादने विद्यालये प्रार्थनासभा आयोज्यते ।

पूर्वाह्णे (ii) 10.00 वादने पठनपाठनकार्यक्रमस्य शुभारम्भः भवति ।

अपराह्णे (iii) 12.15 वादने भोजनावकाशः भवति ।

अपराह्णे (iv) 3.30 वादने विद्यालयस्य दैनिककार्यक्रमस्य विसर्जनम् भवति ।

प्रश्न 11. अधोलिखित रेखांकितानाम् अंकानाम् स्थाने संख्यावाचक विशेषणपदानि प्रयुज्य उत्तराणि लिखत —

(निम्नलिखित रेखांकित अंकों के स्थान पर संख्यावाचक विशेषण पदों का प्रयोग कर उत्तर लिखें) : $4 \times \frac{1}{2} = 2$

अष्टम् वर्गे 100 छात्राः सन्ति । तेषु 25 बालिकाः सन्ति । बालकेषु 3 बालकाः संस्कृतभाषां पठन्ति । 4 बालिकाः उर्दूभाषां पठन्ति । शेषाः हिन्दीभाषां पठन्ति ।

प्रश्न 12. अधोलिखित वाक्येषु रेखांकितपदान् संशोध्य वाक्यानि पुनः लिखत —

(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों को संशोधित कर वाक्य पुनः लिखें) : $4 \times 1 = 4$

(i) इदम् बालकः पादकन्दुकेन क्रीडति ।

(ii) अयम् बालिका रज्वा क्रीडति ।

(iii) राजा भिक्षुकम् दानम् ददाति ।

(iv) त्वम् पुस्तकम् न पठामि ।

खण्ड- घ

(पठित अवबोधनम्)

(35 अंकाः)

प्रश्न 13. अधोलिखित गद्यांशं, पद्यांशं, नाट्यांशं च पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानामुत्तराणि उत्तरपुस्तिकायां लिखत —

(निम्नलिखित गद्यांश, पद्यांश एवं नाट्यांश को पढ़कर प्रदत्त प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

(क) **गद्यांश : —**

वृक्षारोपणेऽन्यापि कापि प्रशस्ता दृष्टिर्वर्तते भारतीयानाम् । इयं दृष्टिः सर्वानपि वृक्षान् दैवीशक्तिसम्पन्नान् घोषयति । अश्वत्थे भगवतः नारायणस्य निवासः । निम्बवृक्षे भगवत्याः शीतलायाः । मन्दारवृक्षे गणपतिर्वसति । तुलस्यामपि विष्णुप्रिया वृन्दा । शमीवृक्षेऽग्निस्तिष्ठति । विल्ववृक्षे लक्ष्मीः । एवमेव नवग्रहाणां प्रत्येकं निवासभूतः कोऽपि वृक्षः समुपदिष्टः । अनया देवदृष्ट्या सम्प्रेरिता अपि जनाः वृक्षारोपणं कृत्वा धन्यमात्मानं मन्यन्ते ।

प्रश्ना :

(I) एकपदेन उत्तरत (एक पद में उत्तर दीजिए) — $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(i) अश्वत्थे कस्य निवासः अस्ति ?

(ii) गणपतिः कस्मिन् वृक्षे वसति ?

(iii) विल्ववृक्षे कस्याः निवासः ?

(iv) भगवत्याः शीतलायाः निवासः कस्मिन् वृक्षेऽस्ति ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत (पूर्ण वाक्य में उत्तर दीजिए) — 1

वृक्षारोपणे अन्या का दृष्टिः वर्तते ?

(III) यथानिर्देशम् उत्तरत (निर्देशानुसार उत्तर लिखें) — $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(i) 'तिष्ठति' पदे कः लकारः ?

(ii) 'भगवतः' पदे का विभक्तिः ?

(iii) 'विल्ववृक्षे लक्ष्मीः वसति' अत्र कर्तृपदं किम् ?

(iv) 'वृक्षान् दैवीशक्तिसम्पन्नान्' इत्यत्र कः विशेषणपदम् ?

(ख) **पद्यांशः —**

कीटोऽपि सुमनः सङ्गादारोहति सतां शिरः ।
अश्मापि याति देवत्वं महद्भिः सुप्रतिष्ठितः ॥

प्रश्ना :

(I) एकपदेन उत्तरत (एक पद में उत्तर दीजिए) — $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(i) कीटोऽपि केषां शिरसि आरोहति ?

(ii) कीटोऽपि कस्य संगात् आरोहति ?

(iii) कः देवत्वं याति ?

(iv) अश्मापि महद्भिः सुप्रतिष्ठितः किम् पदम् आप्नोति ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत (पूर्णवाक्य में उत्तर लिखें) — 1

अश्मापि देवत्वं कथं याति ?

(III) यथानिर्देशम् उत्तरत (निर्देशानुसार उत्तर दें) — $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(i) 'कीटोऽपि' पदस्य संधिविच्छेदं कृत्वा लिखत ।

(ii) 'असतां' पदस्य किं विलोमपदमत्र प्रयुक्तम् ?

(iii) 'महद्भिः' पदे का विभक्तिः ?

(iv) 'कीटोऽपि सुमनः सङ्गादारोहति' इत्यत्र किं कर्तृपदम् ?

(ग) **नाट्यांश :**

राजा — आयुष्मान् भव पुत्र ! पूजिताः कृतकर्माणो योधपुरुषाः ।
उत्तरः — पूज्यतमस्य क्रियतां पूजा ।
राजा — पुत्र ! कस्मै ?
उत्तरः — इहात्र भवते धनञ्जयाय ।
राजा — कथं धनञ्जयायेति ।
उत्तरः — अथ किम् ।
श्मशानाद्धनुरादाय तूणी चाक्षयसायके ।
नृपा भीष्माद्यो भग्ना वयं च परिरक्षिताः ॥

प्रश्ना :

(I) एकपदेन उत्तरत (एक पद में उत्तर दें) — $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(i) कस्य क्रियतां पूजा ?

(ii) 'पुत्र' इति सम्बोधनं कस्मै प्रयुक्तम् ?

(iii) 'आयुष्मान् भव' इति केन उक्तम् ?

(iv) के भग्नाः ?

(II) पूर्णवाक्येन उत्तरत (पूर्ण वाक्य में उत्तर दें) — 1

धनञ्जयः कुतः धनुः सायके च गृहीतवान् ?

(III) निर्देशानुसारम् उत्तरत (निर्देश के अनुसार उत्तर दें) — $4 \times \frac{1}{2} = 2$

(i) 'कस्मै' इति पदे का विभक्तिः ?

(ii) 'पूजिताः कृतकर्माणो योधपुरुषाः' इत्यत्रः किं कर्तृपदम् ?

(iii) 'धनञ्जयायेति' पदस्य संधिविच्छेदं कुरू ।

(iv) 'पूजिताः' पदे कः प्रत्ययः ?

प्रश्न 14. अधोलिखितयोः कथनयोः भावम् उपयुक्तपदैः पूरयत —

(निम्नलिखित कथनों के भाव उपयुक्त शब्दों से पूरा कर पुनः लिखें) : $3 + 3 = 6$

(I) इदृगेवायं संसारः । न किञ्चिदत्र शाश्वतमस्ति ।

भावार्थः अस्ति यत् (i) ..... संसारः एतादृशः (ii) ..... यत् अत्र किञ्चिदपि (iii) ..... न अस्ति ।

(II) न कूप खननं युक्तं प्रदीप्ते वह्निना गृहे ।

भावार्थः अस्ति यत् (i) ..... वह्निना गृहे (ii) ..... उचित (iii) ..... अस्ति ।

प्रश्न 15. अधोलिखित पद्यद्वयस्य अन्वयौ पूरयित्वा पुनः लिखत —

(निम्नलिखित दो पद्यों के अन्वय में रिक्त स्थानों को भरकर पुनः लिखिए) : $1\frac{1}{2} + 1\frac{1}{2} = 3$

(I) तत् साधुकृतसंधानं प्रतिसंहर सायकम् ।

आर्तत्राणाय वः शस्त्रं न प्रहर्तुमनागसि ॥

अन्वयः — तत् साधुकृतसंधानम् (i) ..... प्रतिसंहर । वः शस्त्रं (ii) ..... न अनागसि (iii) ..... ।

(II) सत्येन रक्ष्यते धर्मो विद्या योगेन रक्ष्यते ।

मृजया रक्ष्यते रूपं कुलं वृत्तेन रक्ष्यते ।

अन्वयः —

धर्मः (i) ..... रक्ष्यते, विद्या (ii) ..... रक्ष्यते, रूपं मृजया रक्ष्यते, कुलं (iii) ..... रक्ष्यते ।

प्रश्न 16. रेखांकित पदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत —

(रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न निर्माण करें) : $4 \times 1 = 4$

(i) प्राणेभ्योऽपि प्रियः सुहृत् ।

(ii) वनस्पतयः पुष्पाणि प्रस्तुवन्ति ।

(iii) स्पर्शमात्रेणैव विवेकानन्दस्य चेतना जागृता ।

(iv) दशपुत्रसमो द्रुमः भवति ।

प्रश्न 17. घटनाक्रमानुसारम् अधोलिखित वाक्यानि पुनः लिखत —

(घटनाक्रम के अनुसार निम्नलिखित वाक्यों को पुनः लिखिए) : $8 \times \frac{1}{2} = 4$

(i) शुकनासः चन्द्रापीडं प्रथमं लक्ष्मीमेव अवलोकयितुं कथयति ।

(ii) शुकनासोपदेशेन पवित्रीकृत एव चन्द्रापीडः प्रीतहृदयः अभवत् ।

(iii) शुकनासः स्वोपदेशे गुरूपदेशस्य महत्त्वम् उद्भावयति ।

(iv) शुकनासः यौवराज्याभिषेकं चन्द्रापीडं सविस्तरमुवाच ।

(v) शुकनासः चन्द्रापीडं लक्ष्म्याः दोषं वर्णयति ।

(vi) लक्ष्मी विद्वांसमपि पुरुषं खलीकरोति ।

(vii) इयं लक्ष्मीः वैदग्ध्यं न गणयति ।

(viii) इयं लक्ष्मी परिचयं न रक्षति ।

प्रश्न 18. प्रसङ्गानुसारं शुद्धम् अर्थं चित्वा लिखत —

(सन्दर्भ के अनुसार शुद्ध अर्थ चुनकर लिखिए) : $3 \times 1 = 3$

(i) मत्या परीक्ष्य मेधावी ।

बुद्धया

रीत्या

कृत्या ।

(ii) जरा न समधिरोहति ।

वृद्धावस्था

जलनं

मरणम् ।

(iii) गुरूपदेशः विशेषेण राज्ञां स्नानम् ।

आज्ञां

नृपाणाम्

बलानाम् ।